

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se
kn.nm@regeringskansliet.se

Vår referens
Daniel Lewandowski

Datum
2024-11-22

Vattenregleringsföretagens svar på remissen ”Bättre förutsättningar för vattenkraftens omprövning” (KN 2024/01642)

Ett vattenregleringsföretag är en samfällighet som bildas då fler än en aktör äger strömfall i ett vattendrag och dessa aktörer har nytta av att vattenföringen regleras för kraftändamål. Vattenregleringsföretagen (VRF) är en paraplyorganisation för de fem företagen i Umeälven, Ångermanälven, Indalsälven, Ljungan, och Dalälven. Bland våra ägare finns de flesta av Sveriges stora vattenkraftsproducenter och även en del små. VRF svarar för ett 100-tal vattenkraftmagasin, motsvarande halva den svenska årsregleringskapaciteten. Vid fulla magasin räcker vattnet till 16 TWh vattenkraftproduktion.

VRF har givits möjlighet att lämna synpunkter på promemorian och redogör i detta remissvar för dessa. VRF som ingår i Energiföretagen och har deltagit i deras hantering av remissyttrandet ansluter sig även till Energiföretagens mer detaljerade remissvar.

VRF vill dock för egen del särskilt lyfta fram följande synpunkter.

Dammsäkerheten måste beaktas vid normsättning

VRF kan konstatera att i hittills genomförd samverkan/normsättning så sker i princip inget beaktande av dammsäkerheten när åtgärder diskuteras för våra dammar i dammsäkerhetsklass. Det är angeläget att frågor om dammsäkerhet övervägs i flera olika delar av NAP-arbetet

- i samverkansprocessen samt
- vid beslut om miljökvalitetsnormer,
- vid prövningar

SVK, som är tillsynsmyndighet för dammsäkerhet, har varit tydliga med att dammsäkerhet kan begränsa vilka miljöåtgärder som är möjliga eller rimliga att genomföra, då en önskvärd miljöåtgärd skulle kunna medföra ur säkerhetssynpunkt oacceptabla risker, osäkerheter, eller mycket höga kostnader (*Miljöanpassning av vattenkraften med bibehållen dammsäkerhet, 2021*).

SVK redogör vidare för att vissa åtgärdsalternativ kan av säkerhetsskäl överhuvudtaget inte komma i fråga. Detta gäller särskilt passagelösningar som innefattar nya genomföringar i fyllningsdammar i dammsäkerhetsklass A och B, då dessa i praktiken riskerar att skapa nya svaga zoner i anläggningen. Även miljöanpassningsåtgärder som mer än obetydligt minskar marginalerna för att kunna hantera extrema flöden bör av säkerhetsskäl inte komma ifråga.

Trots detta möts vi exempelvis av krav på fiskväg i dammen i Flåsjön, Ljungan som är en damm i dammsäkerhetsklass A och har en regleringsamplitud på 30 meter.

Här önskas att regeringen är än mer tydlig i kommande regelverk avseende att miljö kvalitetsnormer och miljöåtgärder inte får äventyra dammsäkerheten.

Reviderad normsättning måste vara klar i god tid före prövning

VRF anser att ändringen som innebär att de länsstyrelser som är vattenmyndigheter under samverkan ska se över klassificering och normsättningen är oerhört viktig för att skapa rätt förutsättningar för en givande samverkan och för effektiv domstolsprocess. Det kan konstateras att dagens bristfälliga normsättning i Ljungan kommer att leda till omfattande yrkanden om översyn enligt MB 22:13. Andra verksamhetsutövare på Ljungan delar denna bild och det finns en stor risk att regeringen översvämmas med ärenden samtidigt som omprövningsprocesserna tar orimligt lång tid att genomföra. Det är av synnerlig vikt att normerna är på plats i god tid inför det datum då ansökan ska ges in. Regeringen måste säkerställa att vattenmyndigheterna har resurser och prioriterar att så blir gjort. Detta bör införas med skarpa krav där det framgår att senast 6 månader innan en ansökan ska ges in för en prövningsgrupp så ska en fördjupad normöversyn vara genomförd. Detta skulle kunna innebära att tidpunkten för senast ingivande av ansökan måste flyttas fram för Ljungan.

Natura 2000 är en öppen fråga med stor påverkan på vattenkraften

Det finns en rad frågor kopplade till Natura 2000 som regeringen måste våga ta tag i. För det första så måste miljöåtgärder föranledda av dessa utpekanden beräknas så att den reella påverkan på vattenkraften faktiskt kan bedömas. I regeringens beslut om Nationell plan för moderna miljövillkor (2020-06-25) framgår att *"Riktvärdet om att begränsa produktionsförlusten till högst 1,5 terawattimmar inkluderar vattenverksamhet för produktion av vattenkraftsel som ligger inom ett Natura 2000-område samt vattenverksamhet för produktion av vattenkraftsel som ligger utanför ett Natura 2000-område men som ändå kan ha en påverkan på bevarandemålen inom detta område."* Detta är såvitt vi kan bedöma inte säkerställt med regeringens förslag.

Av utkastet till bevarandeplanen för Sölvbacka strömmar (SE0720369), Ljungan tydliggör länsstyrelsen att "för att kunna nå ett gynnsamt bevarandetilstånd krävs åtgärder bland annat i form av fria vandringsvägar och att hydrologin återställs i första hand genom att Storsjöns regleringsdamm monteras ned och Storsjöns utlopp återställs". Att årsregleringsmagasinet i Storsjö innehåller ett energivärde om 100 GWh, motsvarande 160 drifttimmar på full effekt i 13 st klass-1 kraftverk vid tidpunkter då kraftbehovet är som störst blir helt underordnat när bevarandemålen ska inkorporeras i normen.

I samverkan stöter vi på frågan huruvida det skulle krävas särskilt tillstånd enligt Natura 2000-reglerna för befintliga vattenverksamheter. Företrädare för länsstyrelsen hävdar bestämt att det krävs ett sådant tillstånd (MB 7:28 a) medan verksamhetsutövarna hänvisar till övergångsbestämmelserna där det finns undantag för verksamheter som redan fanns vid tidpunkten för utpekandet av områdesskyddet. Dessa otydligheter lägger en död hand över samverkan kring dessa områden då de processuella spelreglerna är oklara.

Prövningen omfattning behöver förtydligas

Prövningens omfattning behöver förtydligas. Det är väldigt svårt att samverka om parterna har vitt skilda åsikter på vad som faktiskt kan omfattas av prövningen för moderna miljövillkor. Det finns exempel från genomförda samverkansprocesser på att länsstyrelserna ålägger verksamhetsutövarna att utreda och beskriva vilken påverkan den befintliga verksamheten har eller har haft på fornminnen, rennäring, kulturmiljö etc.

Prövningen av vattenkraften har i många fall tagit flera decennier att genomföra då verksamhetens påverkan på alla olika typer av intressen tillståndsprövats. Det bör förtydligas i promemorian att den nu aktuella omprövningen ska vara en tydligt avgränsad process då den enbart syftar till att åstadkomma moderna miljövillkor med avseende på miljön ur ett ekologiskt/biologiskt perspektiv. Övriga allmänna och enskilda intressen ska bara belysas vid genomförandet av nya konkreta miljöåtgärder

Östersund den 22 November 2024

Jonas Bengtsson
Vd

Daniel Lewandowski
Chefsjurist